

פרשת בשלח, תשע"ח

ט"ו בשבט - הארץ ופירותיה

ט"ו בשבט הוא 'ראש השנה לאילנות'. מה המשמעות של 'ראש השנה' הזה? מדוע נוהגים לאכול בו מפירות ארץ ישראל? האם יש מצווה מיוחדת ב'נטיעות'?
 בדרך זה נלמד על הלכות ט"ו בשבט ומנהגיו, ונלמד גם על משמעויות מיוחדות של נטיעת עצים ואכילת פירות בארץ ישראל.

ראש השנה לאילנות

המשנה מציגת ארבעה ראשי שנים, וביניהם, את ראש השנה לאילן. במשנה יש מחלוקת על התאריך המדויק:

ביאור:

1. ויצאו - וירדו כבר.
2. ועלה השרף באילנות - השרף הוא חומר דביק המופיע בעצים.
3. חונטים - מתחילים לפרח ולהוציא.

1. פירוש קהתי (הרב פנחס קהתי)

א. בית הלל אומרים בחמישה עשר בו - הטעם שקבעו ראש השנה לאילן בשבט מבאר בגמרא: 'הואיל ויצאו רב גשמי השנה, ועלה השרף באילנות', ונמצאו הפירות חונטים מעתה.

1. משנה מסכת ראש השנה פרק א משנה א

ארבעה ראשי שנים הם...
 באחד בשבט - ראש השנה לאילן, כדברי בית שמאי.
 בית הלל אומרים, בחמשה עשר בו.

ההלכה נפסקה כדעת בית הלל, שט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילן.

מהן ההשלכות לכך שט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילנות? בגמרא נאמר הפלל:

2. תלמוד בבלי ראש השנה דף טו עמוד ב

אילן שחנטו פירותיו קדם חמשה עשר בשבט - מתעשר לשנה שעברה, אחר חמשה עשר בשבט - מתעשר לשנה הבאה.

א. ראש השנה לאילנות נצרך כדי שלא נערבב פרות שהתחילו לצמח בשנה שעברה עם אלו שצמחו השנה. ההלכה אומרת שצריך להפריש מעשרות בנפרד מפרות מקדמים, ובנפרד מפרות מאחרים. על פי הלכה זו: פרות שחנטו (תחלת יצירת הפרי) עד ט"ו בשבט שיכים לשנת המעשר הקודמת; פרות שחנטו לאחר ט"ו בשבט שיכים לשנת המעשר הבאה.

ב. ראש השנה לאילנות עוזר לנו לדעת אם אנו צריכים, בשנה זו, להפריש מעשר שני או מעשר עני. (ראו הרחבה להלכות מעשר שני ומעשר עני בהמשך)

ג. עץ מאכל בשלוש השנים הראשונות לנטיעתו - הפרות הם ערלה ואסור להנות מהם. בשנת הרביעית הפרות נחשבים נטע רבעי (וצריך לפדותם) ורק מהשנה החמישית הפרות מתרים באכילה.

לדגמא: אם נטעו שתיל של עץ לפני ט"ו באב, כיון שעד א' תשרי יש 44 יום, תקופה זו נחשבת לשנה. סופרים עוד שנתיים עד א' תשרי. מא' תשרי העץ כבר בן שלוש. הפרות שיחנטו לפני ט"ו בשבט הם ערלה (פרות השנה השלישית) ופרות שיחנטו לאחר ט"ו בשבט הם פרות השנה הרביעית ונקראים נטע רבעי.

הרחבה להלכות מעשר שני ומעשר עני

ישנם כמה סוגי מעשרות, אותם אנו מצוים להפריש מן התבואה ומן הפרות.

- **תרומה גדולה** נתנת לכהן, ומעשר ראשון נתן ללוי. התרומה והמעשר מופרשים בכל שנה.
- **מעשר שני** הוא מעשר הנאכל על ידי הבעלים בירושלים. מעשר שני מפרשים בשנה הראשונה, בשנה השנייה, בשנה הרביעית ובשנה החמישית לאחר שנת השמיטה (בקיזור - בשנים א, ב, ד, ה). כיום פודים מעשר שני על פרוטה ואוכלים אותו בכל מקום.
- **מעשר עני** הוא מעשר שנותנים לעניים. מפרשים מעשר זה בשנה השלישית ובשנה הששית (בשנים ג, ו) לאחר שנת השמיטה.

לעילוי נשמת
**דוד בן פנחס
 אדמוני ז"ל**

ולב"ע יב שבט תשע"ד

לעילוי נשמת
**אברהם זאב
 בן משה יצחק ז"ל**

ולב"ע כ"ב בחשוון

1. מה המיוחד בחודש שבט שמסמל תחילת 'שנה' (מקור ו א)

2. מדוע חשוב לדעת שט"ו בשבט הוא 'ראש השנה' לאילנות:

א. לצורך הפרשת מעשרות? ב. לצורך מצות עורלה?

שֵׁבַח הָאָרֶץ בְּפִירוּתֶיהָ

מכיון שהקב"ה בחר בארץ ישראל, היא כוללת בתוכה מעלות רבות, שמתאספות כלן למקום אחד. ארצות אחרות יש בהם רק חלק מן המעלות האלו, ואין מקום אחד שיש בו את כלן:

מקור אתגרי:

3א. פירוש ספורנו (הרב עובדיה ספורנו)

א. אל ארץ טובה - שנקבצו בה מיני הטובות⁵ שלא יקבצו בגליל (באזור אחד) וזולתו. וספר⁶ חמשת מיני הטוב:

- הראשון הוא "ארץ נחלי מים עינת ותהמת", לא מי יאורים ואגמים הרעים⁷...
- השני הוא "ארץ חטה ושערה", הצריכים למזון⁸.
- השלישי: "ארץ זית שמן ודבש", שהם מעדני מלך⁹.
- הרביעי: "ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם", שימצאו בה מעות בזול¹⁰.
- החמישי: "ארץ אשר אבניה ברזל", שבה נמצא רבוי אבנים קשות ובהירות¹¹, יפות וטובות לבנין.

3. דברים פרק ח

(ז) כי ה' א-לקיך מביאך אל ארץ טובה¹ ארץ נחלי מים עינת ותהמת² יצאים בבקעה ובהר: (ח) ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן³ ודבש⁴: (ט) ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם לא תחסר כל בה⁵ ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצב נחשת.

ביאור:

1. עינות ותהמות - מעינות ומי תהום.
2. ארץ זית שמן - זיתים משובחים שמפיקים מהם שמן.
3. דבש - תמרים משובחים (ומתוקים כדבש).
4. לא תחסר כל בה - יש בה כל טוב.
5. שנקבצו בה מיני הטובות - מרפצות בה.
6. וספר - ונאמר.
7. לא מי יאורים... - מים אלו טובים יותר ממים של מאגרים ואגמים.
8. הצריכים למזון - שחשובים לאכילה.
9. מעדני מלך - מאכלים משובחים.
10. מעות בזול - ירוויחו כסף בקלות.
11. ריבוי אבנים קשות ובהירות - אבנים המתאימות לבנייה.

רבי משה סופר מסביר מהו המיוחד בפרות שנסתבחה בהם ארץ ישראל:

4. על פי חת"ם סופר על חולין דף קמב עמוד א

הפסוקים משבחים את הפירות של ארץ ישראל. ללא ספק, הפירות באמת משובחים כפשוט הפסוקים, אך יש גם משמעות עמוקה - **אכילת הפירות מביאה את האדם האוכל לקדושה ולאהבת ה'.**

רבי יואל סירקיש מסביר כי בפרות ארץ ישראל יש קדשת ארץ ישראל שנובעת מהשכינה השורה בארץ ישראל:

5. על פי ב"ח אורח חיים סימן רח

פרות ארץ ישראל מקבלים קדושה מקדושת השכינה של ה', ולכן אנחנו מבקשים בסוף 'ברכה אחת מעין שלש' (על המחיה) שנוצח לאכול מפירות ארץ ישראל - 'ונאכל מפריה ונשבוע מטובה'...

ביאור:

1. פקוק ממידת חסידות - האם זה דבר שלא ראוי לאדם שמדקדק מאד במצוות ובהתנהגות שלו (למרות שברור שאין בזה עבירה).
2. מפירות גינזור - מפירות שגדלים בגליל במקום שנקרא גינזור (כנרת).

מקור אתגרי:

הבן-איש-ח', הרב יוסף חיים, פוסק הלכה ודרשן חשוב שחי לפני כ-100 שנה, נשאל שאלה הלכתית מעניינת מאדם שהתגורר בצפת. היה באזור פרדס עם פרות טובים ומתוקים מאד, והאדם השואל רצה ללקט כמה שעות ולהשאיר שם כמה ימים כדי להנות מאותם פרות:

6. שו"ת תורה לשמה לבן איש חי סימן תיח

השאלה: ... אם יש בזה איזה פקפוק ממדת חסידות? ללקט ממקום למקום מהלך איזה שעות בשביל אכילה והנאה של מותרות הגוף...
תשובת הרב: גם לפי מדת חסידים, אין בזה פקפוק וחשש, שכן מצינו בגמרא "אמר רבה בר בר חנה: כאשר היינו הולכים עם רבי יוחנן לאכל מפירות גינזור¹..." (ערוכי ל...) **בשביל חבוב ארץ ישראל לאכל מפירות המתוקים וחשובים שלה וכוונתם לשם שמנים...** לכן, מאחר שגם אתה השואל פונתך לשם שמנים, בשביל חבוב ארץ ישראל ולהודות לה' על הארץ ופירותיה הטובים - **לך אכל בשמחה...**

שאלת אתגר:

1. מהן המעלות הבולטות של ארץ ישראל?
2. גם בארצות אחרות יש נחלי מים ופירות טובים. מה ייחודה של ארץ ישראל לעומת שאר הארצות?
3. מדוע יש מעלה מיוחדת לפירות ארץ ישראל, על פי החת"ם סופר ועל פי הב"ח?
4. מה גורם לפירות ארץ ישראל להיות כל כך מיוחדים?

סדר אכילת הפירות

1. מקדימים לאכול כל דבר שברכתו 'המוציא', לאחר מכן 'מזונות', ולאחר מכן יין.
2. פרות העץ קודמים לפרות האדמה, ויש אומרים שאם פרי האדמה מאד חביב עליו, יש לברך עליו קדם לפרי העץ.
3. נוהגים ששבועת המינים קודמים לכל פרות העץ האחרים.
4. כל הקדם בפסוק "ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש" (דבש - תמרים) קדם לברכה, ועל כן הגפן קודמת לתאנה, התאנה לרמון והזית - לתמר.
5. כל הקרוב למלה "ארץ" בפסוק, חשיבותו גדולה יותר. על כן, הזית והתמר קודמים לגפן תאנה ורמון, מכיון שהזית והרמון נכתבו מיד לאחר המלה "ארץ" השנייה. ואלו הגפן, התאנה והרמון מופיעים ברחוק שתי מלים מהמלה "ארץ" הראשונה.

(הרב יהודה הלוי עמיחי)

פרות ארץ ישראל

חכמינו מצאו בפרות ארץ ישראל ובתכונותיהם משל לערכים חשובים בחיינו. לפנינו מספר דגמאות:

רמון

7. תלמוד בבלי מסכת עירובין דף ט עמוד א

... פושעי ישראל¹ שמלאין מצות² כרמון, שנאמר:
'כפלה הרמון רקתך' (שיר השירים ו, ז) ... אל תקרי³ 'רקתך' אלא 'רקתך',
שאפלו ריקנין שפך מלאין מצות כרמון⁴.

אגוז

8. על פי מדרש שיר השירים רבה פרשה ו

כל הפרות, אדם יכול לטל¹ מהם מתוך השק, ואין חבריהם² מרגישים.
אבל האגוז, כיון שאתה נוטל בדרך מעט מהם - כלם מתרגשים³.
כך ישראל: כיון שנשל אחר מהם ונתן במחבוש⁴, מיד נעורים כלם ופודים אותו⁵.

זית

9. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף נג עמוד ב

למה נמשלו ישראל לזית?
... מה זית, אין עליו נושרים, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים -
אף ישראל, אין להם בטלה עולמית¹, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

תמר

10. בראשית רבה פרשה מא

למה נמשלו ישראל לתמר?
מה תמרה זו, אין בה פסלת¹, אלא: תמרים לאכילה, לולבים להלל²,
חריות³ לסיכוף...
כך הם ישראל - אין בהם פסלת, אלא: מהם בעלי מקרא⁴, מהם בעלי משנה⁵,
מהם בעלי אגדה, מהם בעלי מצות, מהם בעלי צדקות⁶.

תאנה

11. על פי מדרש ילקוט שמעוני יהושע ב

'נצר תאנה יאכל פריה' - למה נמשלה תורה לתאנה?
כל פרות יש בהם פסלת - ענבים יש בהם חרצנים, רמונים יש בהם קליפות.
אבל תאנה - כלה יפה לאכול ואפשר לאכול אותה בשלמותה.
כך דברי תורה - כל החלקים טובים לאדם ומועילים לו.

ביאור:

1. פושעי ישראל - אנשים המרבים לחטא.
2. שמלאין מצוות - נמצא שהם עושים דברים טובים.
3. אל תקרי - אפשר להסביר את הפסוק כאילו כתוב בו מילה אחרת ('ריקתך' דומה למילה 'רקתך').
4. כרמון - כמו מספרם הגדול של גרגירי הרימון.

ביאור:

1. לטל - להוציא פרי.
2. ואין חבריהם - הפירות האחרים.
3. כלם מתרגשים - נוקשים זה בזה ומרעישים.
4. במחבוש - בבית הכלא.
5. נעורים כלם ופודים אותו - עושים מאמץ להציל ולשחרר אותו.

ביאור:

1. בטלה עולמית - אלא קיימים לנצח.

ביאור:

1. אין בה פסולת - אין חלק רע ומשתמשים בכל חלק.
2. להלל - להודות לה' בחג הסוכות.
3. חריות - ענפים.
4. בעלי מקרא - בקיאים בתורה שפכתב.
5. בעלי משנה - בקיאים בהלכה.
6. בעלי צדקות - עושים צדקה וחסד.

גפן

ביאור:

1. נמוך ממנו - בגלל הכובד של האשכול הוא נופל קצת למטה.
2. גדול מחברו... - ענינו ואינו מתגאה על חברו.

מקור אתגרי:

13. שמות רבה פרשה מד

למה נמשלו ישראל לגפן?
אלא מה גפן, כשבועליה מבקשים שתשביח¹, מה הם עושים?
עוקרים אותה ממקומה ושותלים אותה במקום אחר, והיא משבחת.
כך ישראל: כיון שבקש הקב"ה להודיע ישראל בעולם²,
מה עשה? עקרו ממצרים והביאם למדבר, והתחילו מצליחים שם.
קבלו את התורה ויצא להם שם בעולם.

ביאור:

1. שתשביח - שתתן פירות משובחים יותר.
2. להודיע ישראל בעולם - לפרסם את שמם של ישראל.

4. למה נמשלה התורה דווקא לתאנה?
5. באלו תופעות בצומח ובטבע מוצאים רמז למידת הענווה?

1. מה למדו חכמים מהפסוק 'כפלח הרמון רקתך'?
2. איזה ערך חשוב קים בעם ישראל, אותו המשילו חכמים באגוז?
3. במה דומה עם ישראל לזית, ובמה הם דומים לתמר?

פרות 'חמשה עשר' - סדר ט"ו בשבט

הידעת?

חכמי הקבלה ובראשם **האר"י** (רבי יצחק לוריא), אשר חיזו בצפת לפני כחמש מאות שנה, הנהיגו 'תקון' מיוחד, הנקרא היום - **סדר ט"ו בשבט**, בו אוכלים מפרות שנשתבחה בהם ארץ ישראל, לומדים תורה, ומתפללים לשנה מברכת לאילן. היהודים בגולה כנו את מנהג אכילת הפרות בט"ו בשבט בכינוי: **'פרות חמשה עשר'**. רבים מן היהודים חיזו באירופה, שהיתה קרה ומשולגת בתקופה זו, ולא יכלו להשיג פירות טריים מפרות ארץ ישראל, לכן הסתפקו באכילת **פרות יבשים שנשתבחה בהם ארץ ישראל**. היהודים רבים נהגו לומר: **"יהי רצון שנזכה לעלות בקרוב לארץ ישראל, לאכל מפריה ולשבוע מטובה"**.

מעשה שהיה

אמר להם: "לא כך דרך אכילת הרמון, יש לאכל דווקא את הגרגרים".
הסבירו לו: "בכל פרי אנו נוהגים לזרק את הגרגרים ואוכלים את השאר, ולכן נהגנו גם בו כך".
אמר האורח מארץ ישראל: "בזה שאכלתם את הקלפה המרה, בלי להגיד מלה רעה על הארץ (ופירותיה), הוכחתם שאתם מלאים אהבה לארץ ישראל, כמו שהרמון מלא בהרבה גרגרים".

פעם התארח יהודי מארץ ישראל בחוץ לארץ בימי חדש שבט, והביא אתו רמון, כדי לשמח את המארחים שלו בפרי מפרות ארץ ישראל.
כשהגיע ט"ו בשבט, ישבו בני הבית מסביב לשלחן ובעל הבית פתח את הרמון, חלק אותו לחלקים שווים, נתן לכל בני הבית, וכלם ברכו יחד ברכת "בורא פרי העץ" וברכת "שהחינו" על פרי חדש זה.
מכיון שלא הכירו את הפרי, התחילו לאכל את הרמון כמו שאוכלים פרות אחרים: את הגרגרים זרקו, ואת החלק החיצוני אכלו!...
הרגישו כלם בטעם המר בפיהם, אבל לא דברו נגד הפרי כי פרי ארץ ישראל הוא, והמשיכו לאכל את הקרום המר.
לפתע, נכנס האורח לבית וראה שהאנשים אוכלים את הקרום המר, ומניחים את הגרגרים בצד -

חג הנטיעות - מצוות הנטיעה

הנטיעה בארץ חשובה מאוד. מן התורה למדנו כי הקב"ה עסק בנטיעה:

14. ספר בראשית פרק ב פסוק ח

ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר.

חכמינו לומדים מכך שעלינו לנהוג בדומה למעשיו של הקב"ה:

15. מדרש רבה ויקרא פרשה כה פסוק ג

'אחרי ה' אלוקיכם תלכו... ובו תדבקו' (דברים יג) - אמר רבי יהודה בן סימון: וכי אפשר לו לבשר ודם, להלך אחרי הקב"ה? וכי אפשר לבשר ודם לעלות לשמים ולהדבק בשכינה?
אלא מתחילת בריתו של עולם לא נתעסק הקב"ה אלא במשע תחלה... אף אתם, כשאתם נכנסים לארץ ישראל, לא תתעסקו אלא במשע תחלה... - 'ווכי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל'.

ביאור:

1. לבשר ודם - לבני אדם.
2. ולהדבק בשכינה - (אי אפשר) להתקרב אל ה'.
3. לא נתעסק... במטע תחילה - ה' עסק בנטיעה.

דברי חכמינו על חשיבותם של פירות ארץ ישראל, והמנהגים לאכול מפירות הארץ ביום זה, השפיעו על היהודים שחזרו לישוב את ארץ ישראל. כאשר הוקמו המושבות החקלאיות הראשונות, לפני כמאה ושלושים שנה, קבעו המנהיגים את יום ט"ו בשבט כחג הנטיעות, שבו שותלים עצים רבים וכך מיישבים את הארץ ומפתחים אותה.

נטיעות בארץ ישראל המתחדשת

כשעם ישראל החל לחזור לארץ ישראל, הוקמו מושבות רבות כגון ראש-פנה, פתח-תקוה, ראשון לציון ועוד. אחת המושבות הראשונות היתה יסוד המעלה בעמק החולה, בה התישבו יהודים מאמינים ועובדי ה'. וכך הם מתארים את מעשיהם:

16. על פי הספר תקופת חיבת ציון

נטענו בגן יותר מאלף חמש מאות אילנות: שבע מאות ושמונים אתרוגים, ומאה רמונים. ועוד נטע, אם ירצה השם, כמה מיני נטיעות..., כי האדם עץ השדה, וזה בלא זה, אין להם חיים טובים. לכן, ראשית עסקנו הוא בנטיעות, כי כן הורה לנו הבורא, וכך גם הוא עשה, כמו שכתוב: 'ויטע ה' אלקים גן בעדן'...

העבודה שארץ ישראל פורחת ומוציאה פירותיה בשפע היא אחד מסימני הגאולה עליהם נבאו נביאי ישראל: הנביא יחזקאל מנבא על גאלת עם ישראל, ונותן סימן איך נדע שהתחלה הגאולה של עם ישראל:

17. יחזקאל פרק לו

(ח) ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא.

17א. פירוש מצודות דוד (רבי דוד והלל אטשולר)

א. ענפכם תתנו - לא תהיו עוד שממה כי אם תגדלו ענפים ותשאו פרי למאכל לעמי ישראל, כי קרבו לבוא אל ארצם.

האמורא רבי אבא רואה בתופעה זו סימן חשוב לתחלת הגאולה, מפני שכל זמן שעם ישראל בגלות, הארץ אינה פורחת כרגיל:

18. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין

דף צח עמוד א

אמר רבי אבא:

אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר: ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל...!

18א. פירושים

א. מגולה מזה - כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה¹ אז יקרב הקץ, ואין לך קץ² מגלה יותר. (רש"י)
* לפי שכל זמן שאין ישראל על אדמתם³ - אין הארץ נותנת פירותיה כדרכה⁴. אבל כשתחזור ליתן פירותיה - זהו קץ מגלה שקרב לבוא זמן גאולה... (מהרש"א - רבי שמואל אליעזר הלוי איידלס)

ביאור:

1. בעין יפה - בשפע.
2. ואין לך קץ... - זה הסימן הטוב ביותר של גאולה.
3. שאין ישראל... - שעם ישראל נמצא בגלות.
4. כדרכה - כרגיל.

בזמן שעם ישראל היה ברובו בגלות וארץ ישראל היתה תחת שלטון זר, היא היתה שוממה וחרבה, כמו שהעידו אנשים שבקרו בה. כאשר הרמב"ן עלה לארץ ישראל הוא תאר את המצב כך:

19. כתבי הרמב"ן

כי רבה העזובה וגדול השממון, וכללו של דבר, כל המקדש מחבירו¹, חרב יותר² מחבירו: ירושלים יותר חרבה מן הכל, וארץ יהודה יותר מן הגליל, וירושביה³ (של ירושלים) קרוב לאלפים... ואין ישראל בתוכה⁴, רק שני אחים צעירים... ואליהם יאספו עד מניין מתפללים בביתם בשבתות.

ביאור:

1. כל המקדש מחבירו - ככל שדבר קדוש יותר.
2. חרב יותר - הוא עזוב ומוזנח יותר.
3. וירושביה - (מספר) התושבים בירושלים.
4. ואין ישראל בתוכה - אין בעיר יהודים.
5. שני אחים צעירים - בודדים גרים בירושלים.

לפני כמאה וחמשים שנה, בקר בארץ הסופר האמריקאי סמואל קלמנס, שכנה את עצמו **"מארק טוויין"**, וכך הוא מתאר את הארץ:

ביאור:

1. שמיר ושית - עשבים וקוצים.
2. לא ראינו נפש חיה - אין אנשים.
3. הזית והצבר - עצים שגדלים תמיד בארץ ישראל.
4. בשק ואפר - ביטוי לאבלות.

ביאור:

1. אתחלתא דגאולה - תחילתה של גאולה.

20.

ארץ שממה... שכלה עולה שמיר ושית¹, מרחב דומם ואכל. יש כאן עזובה... כל הדרך כלה לא ראינו נפש חיה²... בשום מקום כמעט לא היה לא עץ ולא שית. אפלו הזית והצבר³... כמעט נטשו את הארץ... **ארץ ישראל יושבת בשק ואפר⁴**, מרחף עליה כישופה של קלה.

כך היה המצב של ארץ ישראל כאשר עם ישראל היה בגלות (בחו"ל) אך מאז שעם ישראל החל לחזור לארץ ישראל, הארץ פורחת ומשגשגת. רבנים כתבו על תופעה זו: תאוריים אלו ממחישים לנו את **גדל הנס שעשה ה' עמנו** שהחזירנו לארצנו והיא פורחת ומשגשגת. רבנים רבים כתבו על התקופה, כגון:

21. חזון הגאולה, הרב אברהם יצחק קוק, עמוד קצט

כן אתחלתא דגאולה ודאי הולכת ומופיעה לפנינו... מעת אשר הרי ישראל החלו לעשות ענפים ולשאת פרי לעם ישראל... התחילה גאולה זו...

4. מה היה מצב החקלאות בארץ ישראל כשעם ישראל היה בגלות? (מקור 10)
5. מה מצב החקלאות בארץ ישראל בימינו?

1. מי הוא 'הנוטע הראשון' ומה לומד מכך רבי יהודה? (מקור 15)
2. מה הוא הסימן שנותן לנו הנביא יחזקאל לתחילת הגאולה? (מקור 6)
3. מתי סימן זה מופיע?

תפילת הנוטע

הרב בן ציון עוזיאל היה הראשון לציין (הרב הראשי הספרדי) הראשון של מדינת ישראל. תפלה זו חברה על ידי הרב בן ציון עוזיאל זצ"ל לפני קום המדינה, בתקופה בה עסקו ביישוב הארץ, בנטיעת יערותיה ובהפרכת השממה.

אבינו שבשמים,
בונה ציון וירושלים
ומכונן מלכות ישראל,
השקיפה ממעון קדשך מן השמים
וברך את עמך ישראל
ואת האדמה אשר נתת לנו
כאשר נשבעת לאבותינו.
אמן.

רצה ה' ארצך
והשפע עליה משוב חסדך.
תן טל לברכה
וגשמי רצון הורד בעתם
לרוות הרי ישראל ועמקיה
ולהשקות בהם כל צמח, עץ ונטיעותינו.
העמק שרשיהם וגדל פאנם,
למען יפרחו לרצון
בתוך שאר עצי ישראל
לברכה ולתפארה.

אבינו שבשמים,
בונה ציון וירושלים
ומכונן מלכות ישראל,
השקיפה ממעון קדשך מן השמים
וברך את עמך ישראל
ואת האדמה אשר נתת לנו
כאשר נשבעת לאבותינו.

מעשה שהיה

בחגיגת מטעים במגדיל (הוד השרון) אשר בשרון, נתכבד הרב קוק בנטיעה הראשונה. כשקם והלך לנטע, התרגש מאד, עיניו זלגו דמעות, ופניו היו כלפיד-אש. כשהגישו לו את המעדר, סרב לקחתו, והתכופף ובידיו טפל ברגבי-האדמה, כשכלו נתון ברעדת-קדש.

1. מה לדעתכם הרגיש הרב עוזיאל כשחיבר את תפילת הנוטע?
2. איך אתם הרגשתם כשקראתם את התפילה?
3. הנוטע מבקש מהקב"ה מספר בקשות. מהן?

מערכת: הרב מאיר אסולין, שלומית שרפי | להזמנות: 054-4904565, 072-2726296
יוצא לאור ע"י: אל עמי-אל עצמי, ת.ד. 1300 מעלות, 21510. טל': 04-9978164
אתר אינטרנט: www.elami-elatzmi.co.il | דוא"ל: elami@elami-elatzmi.co.il
כל הזכויות שמורות! אין להפיץ ולהעביר ללא אישור מפורש!
עיצוב: סטודיו 'גרפיקטו' 054-4965150, 04-6601020 | איורים: מיטל שוגרמן 04-6600512